Lietas Nr. A420695210
Lietas arhīva Nr. AA43-0677-13/2

SPRIEDUMS
Latvijas Republikas vārdā

Rīgā 2013.gada 1.oktobrī

Administratīvā apgabaltiesa šādā sastāvā:

tiesnese referente U.Mihailova, tiesneses S.Kanenberga un A.Kovaļevska

rakstveida procesā izskatīja administratīvo lietu, kas ierosināta, pamatojoties uz /pers. B/ pieteikumu par Valsts ieņēmumu dienesta faktiskās rīcības, veicot muitas kontroli, atzīšanu par prettiesisku un atlīdzinājuma noteikšanu, sakarā ar /pers. B/ apelācijas sūdzību par Administratīvās rajona tiesas 2011.gada 27.oktobra spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] Ar Valsts ieņēmumu dienesta (turpmāk – VID) ģenerāldirektores 2010.gada 8.septembra lēmumu Nr.27.3.2/29744 (turpmāk – Lēmums) par tiesisku atzīta VID Muitas pārvaldes Kurzemes muitas kontrolpunktu daļas Ventspils ostas muitas kontroles punktā 0311 (turpmāk – Muitas kontroles punkts) 2010.gada 8.-9. un 12.aprīlī veiktā /pers. B/ personas apskate, atstāti negrozīti Muitas kontroles punkta muitas maiņas vadītāja /pers. C/ 2010.gada 9. un 12.aprīlī lēmumi par personas apskates veikšanu un noraidīta /pers. B/ prasība par mantisko zaudējumu un morālo kaitējuma atlīdzināšanu. Lēmums pamatots ar turpmāk minētajiem argumentiem.

[1.1] Iemesls /pers. B/ personas apskates un viņa nomātās automašīnas padziļinātās fiziskās kontroles veikšanai bijusi VID dienesta suņa izrādītā pastiprinātā interese par minēto personu un automašīnu.

[1.2] Lēmumus par personas apskates veikšanu /pers. B/ 2010.gada 9. un 12.aprīlī ir pieņēmis Muitas kontroles punkta muitas maiņas vadītājs /pers. C/ atbilstoši Muitas likuma prasībām un saskaņā ar VID Muitas pārvaldes direktora 2010.gada 4.marta pilnvaru Nr.1025.

[1.3] 2010.gada 9. un 12.aprīļa lēmumus par personas apskates veikšanu /pers. B/ ir parakstījis, tādējādi apliecinot, ka iepazinies ar minēto dokumentu saturu. Tāpat 2010.gada 9.aprīļa personas apskates protokola Nr.001 un 2010.gada 12.aprīļa personas apskates protokola Nr.002 ailē „Personas apskatei pakļautā persona" ir redzams /pers. B/ paraksts, ar kuru viņš apliecina, ka viņam ir izskaidrotas tiesības un pienākumi. Līdz ar to secināms, ka Muitas kontroles punkta muitas maiņas vadītāja /pers. C/ 2009.gada 9. un 12.aprīļa lēmumi par personas apskates veikšanu /pers. B/ ir tiesiski un pieņemti pamatoti.

[1.4] Tā kā muitas amatpersonu rīcība ir bijusi tiesiski pamatota, secināms, ka sūdzības iesniedzējs nepamatoti ir lūdzis atlīdzināt morālo kaitējumu.

[2] /pers. B/ iesniedza Administratīvajā rajona tiesā pieteikumu par Lēmuma atcelšanu un atlīdzinājuma noteikšanu. Pieteikumā norādīts turpmāk minētais.

[2.1] Muitas darbiniekiem nebija pamata veikt personas un nomātās automašīnas apskati, jo /pers. B/ neviens nepaziņoja pamatu, kāpēc jānotiek apskatei. Ko muitas darbinieki meklēja, /pers. B/ nezināja līdz brīdim, kad faktiski apskate bija pabeigta, un par to /pers. B/ paziņoja tikai advokāts I.Jakušonoks.

[2.2] /pers. B/ personas apskate 2010.gada 9. un 12.aprīlī notikusi, pārkāpjot Muitas likuma 15.panta otrās daļas prasības, jo telpa, kur notika apskate, bija savienota ar angāru, kur veic automašīnu apskati. Tā bija dienesta telpa, kas nevarēja atbilst sanitārajām un higiēniskajām prasībām. /pers. B/ ķermeņa izmeklēšanu (kad /pers. B/ lika pilnībā noģērbties un inspektors apskatīja /pers. B/ anālo atveri) neveica ārstniecības persona.

[2.3] 2010.gada 9.aprīļa lēmums par personas apskates veikšanu pieņemts nevis Ventspils ostā, bet Ventspils pilsētas slimnīcā, taču Ventspils slimnīca nav Latvijas Republikas muitas struktūrvienība.

[2.4] 2010.gada 9. un 12.aprīļa lēmumos nav norādes uz to, ka muitas maiņas vadītājs /pers. C/ pieņēmis lēmumus, pamatojoties uz muitas iestādes vadītāja izdotu pilnvaru.

[2.5] No Lēmuma secināms, ka iemesls pārbaudei un apskatei bija tikai VID dienesta suņa izrādītā pastiprinātā interese par /pers. B/ un automašīnu, taču nav nevienas norādes uz to, ka lēmumi par personas apskates veikšanu pieņemti, pamatojoties uz muitas amatpersonu dienesta ziņojumu par personas apskates nepieciešamību.

[2.6] Neviens no muitas darbiniekiem /pers. B/ nav izskaidrojis tiesības, kā arī neviens nav piedāvājis labprātīgi uzrādīt paslēptās preces, neskatoties uz to, ka nekas aizliegts netika vests. /pers. B/ pat nav izskaidrots, ko konkrētu meklēja muitas darbinieki. Apskates protokolos nav ieraksta par to, ka /pers. B/ piedāvāts labprātīgi izdot paslēptās preces vai vielas.

[2.7] Nav ievērota Muitas likuma 18.panta sestā daļa, jo 2010.gada 9.aprīļa personas apskates protokolā Nr.001 norādīts, ka protokolam pievienots pielikums Nr.1, bet 2010.gada 12.aprīļa personas apskates protokolā Nr.002 norādīts, ka pielikumā nekā nav. Arī no Lēmuma secināms, ka ne muitas amatpersonas dienesta ziņojums, kam jābūt par pamatojumu apskates veikšanai, ne /pers. B/ muitas deklarācija pie personas apskates protokoliem nav pievienota, kas savukārt dod pamatu domāt, ka tādi dokumenti neeksistē.

[2.8] Veicot /pers. B/ nepamatotu aizturēšanu un pēc tam nepamatotu automašīnas pārbaudi un /pers. B/ apskati, muitas darbinieki pārkāpuši Latvijas Republikas Satversmes 90.-95. un 98.pantu, nodarot /pers. B/ gan materiālu, gan morālu kaitējumu kopsummā Ls 8490 apmērā.

[3] VID rakstveida paskaidrojumā pieteikumu neatzina, pamatojoties uz Lēmumā un turpmāk minētajiem argumentiem.

[3.1] Muitas kontroles punkta muitas maiņas vadītāja /pers. C/2010.gada 9. un 12.aprīļa lēmuma pamatā bija saņemtā informācija, ka persona, iespējams, slēpj pie sevis preces, kuru pārvietošana pāri valsts robežai ir aizliegta, kā arī VID dienesta suņa izrādītā pastiprinātā interese par minēto personu un automašīnu. Turklāt atbilstoši /pers. C/ 2010.gada 21.maija paskaidrojumam pirms personas apskates veikšanas liecinieku klātbūtnē /pers. B/ tika izstāstīta kārtība, kādā veidā tiks veikta apskate. Savukārt tas, kādēļ notika šāda veida pārbaude, pārbaudāmajai personai nav izpaužams, jo tā ir ierobežotas pieejamības informācija.

[3.2] Nav pamatots arguments, ka telpa, kurā notikusi personas apskate, nevarēja atbilst sanitārajām vai higiēniskajām prasībām. Telpa, kurā /pers. B/ veica personas apskati, atbilst sanitārajām un higiēniskajām prasībām, tā ir norobežota atsevišķa telpa. /pers. B/ par savu argumentu nav pārliecināts, izsakot pieļāvumu. 2010.gada 9.aprīļa personas apskate veikta Ventspils pilsētas slimnīcā un tikai 2010.gada 12.aprīļa personas apskate veikta Muitas kontroles punkta atsevišķā nodalītā telpā. No 2010.gada 9.aprīļa personas apskates protokola Nr.001 un 2010.gada 12.aprīļa personas apskates protokola Nr.002 neizriet, ka būtu notikusi /pers. B/ ķermeņa izmeklēšana, līdz ar to arī muitas amatpersonām nebija pamata pieaicināt ārstniecības personu.

[3.3] Ne 2010.gada 9.aprīļa personas apskates protokols Nr.001, ne arī 2010.gada 12.aprīļa personas apskates protokols Nr.002 nesatur iebildes, piezīmes vai sūdzības par personas apskates procesa gaitu no /pers. B/ puses. Līdz ar to iebildumiem, kas radušies no apskatei pakļautās personas vēlākā laika periodā nav piešķirama izšķiroša nozīme, jo, būtiski ir tas, vai tad, kad /pers. B/ tika veikta personas apskate, /pers. B/ bija radušies attiecīgi iebildumi.

[3.4] No Muitas likuma 18.panta sestās daļas izriet, ka norādītiem dokumentiem ir jābūt pievienotiem personas apskates protokolam, tomēr tā neparedz, ka minēto dokumentu sarakstam ir jābūt norādītam personas apskates protokolā. Tā kā /pers. B/ nebija pieteicis muitas procedūru, līdz ar to secīgi izriet, ka arī muitas deklarāciju pats /pers. B/ nav pildījis un tādu dokumentu personas apskates protokolam nav iespējams pievienot.

[3.5] Nav saprotams, kādā veidā VID būtu pārkāpis /pers. B/ norādītos Latvijas Republikas Satversmes pantus, /pers. B/ pieteikumam nav pievienojis arī nekādus pierādījumus, kas atsevišķi pamatotu mantiskā un morālā kaitējuma rašanos /pers. B/ norādītajā apmērā.

[4] Ar Administratīvās rajona tiesas 2011.gada 27.oktobra spriedumu pieteikums noraidīts. Spriedums pamatots ar turpmāk minētajiem motīviem.

[4.1] Tiesa konstatēja, ka /pers. B/ iebildumi vērsti uz to, ka VID Muitas pārvaldes Kurzemes muitas kontrolpunkta Ventspils ostā muitas amatpersonu rīcība, 2010.gada 9. un 12.aprīlī, veicot muitas kontroles procedūras /pers. B/ apskatē, bija prettiesiska, jo nav ievērota lēmuma par personas apskates pieņemšanas kārtība, kā arī apskate veikta neatbilstošos apstākļos.

[4.2] Tiesa atzina, ka /pers. B/ personas apskate un transportlīdzekļa padziļinātā fiziskā apskate veikta, pamatojoties uz darba uzdevumu, kas savukārt izdots saskaņā ar muitas iestādē saņemto operatīvo informāciju. Līdz ar to šī informācija ir uzskatāma par pietiekamu pamatu /pers. B/ apskates veikšanas nepieciešamībai, kas aizstāj iespējamo muitas amatpersonas dienesta ziņojumu, kas nav pārbaudāma šīs lietas ietvaros.

[4.3] Saskaņā ar Muitas likuma 9.panta trešo daļu, veicot muitas kontroles pasākumus, VID Muitas pārvaldes Kurzemes muitas kontrolpunkta Ventspils ostas muitas amatpersonas veic muitas kontroli visā Latvijas Republikas teritorijā. Ņemot vērā, ka /pers. B/ veselības problēmu dēļ viņa personas apskate nevarēja notikt muitas kontroles zonā – Ventspils ostā, lēmums par personas apskati tika pieņemts Ventspils slimnīcā muitas amatpersonu klātbūtnē. Līdz ar to tiesa nekonstatēja, ka 2010.gada 9.aprīļa lēmuma pieņemšanas vietai būtu izšķiroša (būtiska) nozīme un tā saturs būtu savādāks, ja tas tiktu pieņemts kādā citā Latvijas Republikas vietā. Savukārt, no abiem – 2010.gada 9. un 12.aprīļa lēmumiem skaidri un nepārprotami ir redzams, ka /pers. C/ tos pieņēmis, pamatojoties uz 2010.gada 4.martā izsniegto pilnvaru Nr.1025. Tas, ka šī pilnvara nav pievienota lietas materiāliem, nerada tiesai šaubas par šāda dokumenta pastāvēšanu.

[4.4] Kā izriet no lietas materiāliem, /pers. B/, parakstot gan 2010.gada 9.aprīļa lēmumu un 2010.gada 9.aprīlī noformēto personas apskates protokolu, gan 2010.gada 12.aprīļa lēmumu un personas apskates protokolu, nav norādījis uz kādiem apstākļiem, kas, viņaprāt, nebūtu ievēroti vai liegtu /pers. B/ saprast notikušās kontroles būtību. Šādi apstākļi nav konstatējami arī no liecinieku tiesas sēdē sniegtajiem paskaidrojumiem – ka /pers. B/ nebūtu apzinājies pret viņu vērstās muitas kontroles procedūras.

[4.5] Tiesa nekonstatēja, ka muitas amatpersonu veiktajās darbībās būtu saskatāms būtisks /pers. B/ tiesību vai tiesisko interešu aizskārums.

[4.6] Tiesa, vērtējot lietas materiālus un liecinieku liecībās apstiprināto, konstatēja, ka tieši pretēji – /pers. D/ 2010.gada 9.aprīlī nav pakļāvies muitas amatpersonu likumīgajām prasībām un rīkojumiem, atteicies pakļauties muitas kontroles procedūrām. Arī neskatoties uz to, ka vēlāk /pers. B/ radās veselības problēmas, tiesa neatrada saprātīgu izskaidrojumu /pers. B/ un viņa pārstāvja pretenzijām pret muitas amatpersonām, ja pats /pers. B/ sākotnēji izvairījās no muitas kontroles un neiesaistījās tajā. Proti, tiesai nebija pamata apšaubīt muitas amatpersonu veiktās darbības, veicot muitas kontroli attiecībā pret /pers. B/.

[4.7] Tiesa secināja, ka /pers. B/ nav norādījis uz apstākļiem un pierādījumiem, kas ļautu secināt, ka muitas amatpersonu darbības bija vairāk traucējošas vai aizskarošas, nekā tas būtu pieļaujams personas apskates ietvaros. No faktiskajiem apstākļiem secināms, ka muitas amatpersonu darbības 2010.gada 9. un 12.aprīlī, veicot /pers. B/ apskati, pirmkārt, bija vērstas uz normatīvā akta – Muitas likuma prasību izpildes pārbaudi, otrkārt – uz uzdotā darba uzdevuma izpildi.

[4.8] Tiesas ieskatā, apstāklis, ka /pers. B/ bija izteicis lūgumu par advokāta klātbūtni, uzsākot muitas kontroles procedūras 2009.gada 8.-9.aprīlī, neliecina, ka muitas kontroles procedūras nav iespējams veikt bez /pers. B/ advokāta klātbūtnes vai pretēji pašas personas gribai.

[4.9] Tiesa nekonstatēja VID Muitas pārvaldes Kurzemes muitas kontrolpunkta Ventspils ostas muitas amatpersonu prettiesisku faktisko rīcību un nekonstatēja arī pamatu atlīdzināt personai mantisko zaudējumu, personisko un morālo kaitējumu.

[5] Par Administratīvās rajona tiesas 2011.gada 27.oktobra spriedumu /pers. B/ iesniedza apelācijas sūdzību, kurā lūdza apmierināt pieteikumu, norādot turpmāk minētos argumentus.

[5.1] /pers. B/ lūdzis tiesai izprasīt no VID muitas procedūru reglamentējošo iekšējo dokumentāciju (amata aprakstu, dienesta instrukcijas vai cita veida reglamentējošu dokumentāciju), no kuras būtu redzams, kā muitas amatpersonām ir jārīkojas kontroles procedūras laikā, taču tiesa neobjektīvi norāda, ka tiesību normās nav sīki reglamentētas muitu amatpersonu veicamās darbības, aprobežojas ar šo viedokli un tādējādi, neizvērtējot strīdus apstākļus, izsaka viedokli – pārkāpumus nav iespējams konstatēt.

[5.2] Nepamatoti tiesa konstatē, ka /pers. B/ izvairījies no kontroles procedūras, jo nav konstatēts, ka /pers. B/ būtu bēdzis vai ko slēpis. Tiesa iespējamo izvairīšanos no kontroles procedūrām saskata /pers. B/ telefonsarunās ar ģimenes locekļiem, kas nožēlojamā kārtā bez naudas, pārtikas un bērnam nepieciešamajām drēbēm piespiedu kārtā ar prāmi dodas svešumā bez /pers. B/ (tēva un vīra) gādības.

[6] VID paskaidrojumā par /pers. B/ apelācijas sūdzību atzina to par nepamatotu, pamatojoties uz Lēmumā un turpmāk norādītajiem argumentiem.

[6.1] No lietas materiāliem un liecinieku liecībām izriet, ka pirms muitas kontroles uzsākšanas, vēl atrodoties Muitas kontroles punkta angārā, /pers. B/ tika vaicāts, vai netiek vestas aizliegtas preces, taču /pers. B/ atteicās atbildēt. Savukārt pirms personas apskates Ventspils pilsētas slimnīcā pieaicināto personu klātbūtnē /pers. B/ tika izskaidrota personas apskates veikšanas procedūra, viņa tiesības un pienākumi. Tāpat pirms personas apskates Ventspils pilsētas slimnīcā tika pieņemts lēmums par personas apskates veikšanu. Minēto lēmumu ir parakstījis arī /pers. B/. Līdz ar to nepamatots ir personas apgalvojums, ka pārbaudes laikā nav ievērota Muitas likuma 17.panta pirmā daļa.

[6.2] Muitas amatpersonām ir tiesības veikt kontroles pasākumus visā Latvijas Republikas teritorijā un to izvirzītās prasības ir obligātas visām VID kontrolei pakļautajām personām.

[6.3] Muitas likuma III nodaļa „Personas apskate" nosaka kārtību, kādā veicama personas apskate. Personas apskates veikšanas laikā netika pārkāptas Muitas likuma III nodaļas prasības. No minētajām normām neizriet obligāta prasība personas apskati veikt advokāta klātbūtnē.

[7] /pers. B/ apelācijas sūdzības papildinājumos norādīja uz turpmāk minētajiem argumentiem.

[7.1] Personas apskate ir veicama tikai izņēmuma gadījumos, kad ar lielu varbūtības pakāpi ir pamats uzskatīt, ka persona konkrētajā laikā un vietā, šķērsojot valsts robežu, pie sevis slēpj kādas aizliegtās preces un ka visticamāk tās arī atradīs. Turklāt ir zināms, kādas konkrētas preces pie sevis varētu slēpt persona. No lietas materiāliem secināms, ka padziļināta muitas kontrole četrus mēnešus pēc 2009.gada 15.decembrī sastādītās Novirzāmās informācijas veidlapā Nr.011256 norādītā kontroles laika tika veikta pēc telefoniski saņemta akcepta no minētās veidlapas autores /pers. F/. Ņemot vērā minēto, būtu nepieciešams nopratināt /pers. F/.

[7.2] No lietas materiāliem secināms, ka personas apskates laikā muitas darbinieku un divu pieaicināto pašvaldības policijas darbinieku klātbūtnē /pers. B/ lika noģērbties kailam. Muitas darbinieks /pers. C/ lika viņam, kailam esot, paplest kājas un pielikties uz priekšu, lai labāk varētu veikt /pers. B/ dibena apskati. To varētu apliecināt pats /pers. C/, kuru būtu nepieciešams nopratināt par šo

apstākli. Šie apstākļi pirmās instances tiesas sēdē netika noskaidroti. Minētie apstākļi liecina, ka /pers. B/ personas apskates laikā tika veikta arī viņa ķermeņa apskate un atbilstoši Muitas likuma 18.panta trešajai daļai personas apskates protokolu bija jāparaksta arī ārstniecības personai.

[7.3] Kaut arī lietas materiālos ir lēmums par personas apskati un personas apskates protokols, lietā ir muitas darbinieka /pers. C/ atzīšanās, ka lēmums par personas apskati tika pieņemts pēc apskates. /pers. B/ apskati veica muitas amatpersonas, kuras uz apskates izdarīšanas brīdi nebija pilnvarotas to darīt.

[7.4] Ņemot vērā, ka no medicīnas dokumentācijas retrospektīvi secināms, ka /pers. D/ 2010.gada 8.aprīļa vakarā bija pārdzīvojis insultu, tad uzreiz pēc tam veikta personas apskate un dokumentu došana parakstīt, arī būtu vērtējama kritiski, jo /pers. B/ sapratne par notiekošo un parakstītajiem dokumentiem bija apgrūtināta.

[7.5] Ņemot vērā, ka pirms personas apskates netika pieņemts lēmums par tās veikšanu, pilnībā netika ievērota Muitas likuma 17.panta pirmajā daļā noteiktā personas apskates izdarīšanas kārtība. Pirms personas apskates muitas amatpersonas neiepazīstināja /pers. B/ ar lēmumu par personas apskati, neiepazīstināja ar viņa tiesībām un pienākumiem, kas saistīti ar personas apskati, nepiedāvāja labprātīgi uzrādīt paslēptās preces.

[7.6] No lietas materiālos esošajiem muitas darbinieku liecībām secināms, ka jau 2010.gada 8.aprīlī ap plkst.20.40, novirzot /pers. B/ un viņa vadīto transportlīdzekli uz padziļināto pārbaudi, muitas darbinieku nolūks bija arī veikt /pers. B/ personas apskati. Ņemot vērā, ka reāli /pers. B/ personas apskate notika tikai 2010.gada 9.aprīlī agrā rītā, līdz apskatei /pers. B/ faktiski vairāk kā trīs stundas tika aizturēts – viņam tika liegts brīvi pārvietoties, kā arī izteiktas prasības draudu formā nesarunāties pa telefonu un atdot to muitas darbiniekiem, vienlaikus visu šo laiku neinformējot par aizturēšanas iemeslu.

[7.7] Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 254.pants paredz muitas darbiniekiem tiesības aizturēt personas, bet ne ilgāk par trim stundām, un tikai tad, ja aizturētā persona ir izdarījusi muitas noteikumu pārkāpumu. /pers. B/ nebija izdarījis muitas noteikumu pārkāpumu. Personas tiesības uz brīvību un drošību garantē Latvijas Republikas Satversmes 94.pants un Eiropas Cilvēka tiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas 5.pants. Jēdzienus „brīvība" un „drošība" ir jāuztver vienoti, un ņemot vērā to kontekstu, jāapzinās, ka tie attiecas tikai uz personas fizisko brīvību.

[7.8] Muitas darbinieku nepamatotās prasības atdot telefonu un nevienam nezvanīt kontekstā ar muitas darbinieku bezdarbību, nereaģējot uz /pers. B/ sūdzībām par veselību un lūgumu izsaukt ārstu, ir vērtējams kā /pers. B/ veselības, dzīvības apdraudējums.

[7.9] Morālo ciešanu rezultātā /pers. B/ ir arī radīts personisks kaitējums, jo kopš 2011.gada 3.augusta /pers. B/ ir noteikta invaliditātes 2.grupa. /pers. B/ nodarītais morālais kaitējums ir viņa ciešanas, kuras izraisījusi nepamatotā viņa personas neaizskaramības, brīvības ierobežošana un dzīvības, veselības apdraudējums. Pēc 2010.gada 8. un 9.aprīlī pārciestajiem pārdzīvojumiem, /pers. B/ bija spiests vērsties pie ārstiem, kuru veiktās daudzkārtējās, ilgstošās izmeklēšanas rezultātā tika noteikta invaliditātes 2.grupa. Ņemot vērā minēto, ir konstatējams cēloniskais sakars starp muitas darbinieku prettiesisko rīcību un /pers. B/ nodarīto morālo un personisko kaitējumu. Līdz ar to ir konstatējams APL 92.pantā noteiktais tiesiskais pamats morālā kaitējuma atlīdzinājumam. Tas ietekmēja arī /pers. B/ materiālo situāciju.

[7.10] Arī dēlam, kuram toreiz bija 5 gadi, joprojām novērojamas emocionālas traumas sekas un viņš ir izgājis ārstniecisko procedūru kursu, un tas viss ir prasījis laiku, emocijas un finanses.

[8] VID papildus paskaidrojumos norādīja, ka Novirzāmās informācijas veidlapas, tajā skaitā 2009.gada 15.decembra Novirzāmās informācijas veidlapa Nr.011256 ir nodokļu administrācijas iekšējs dokuments, kurā tiek ietverta riska informācija. Līdz ar to, muitas amatpersonām, veicot muitas kontroli, lai izpildītu ar normatīvajiem aktiem nodokļu administrācijai noteiktos uzdevumus, ir tiesības ņemt vērā nodokļu administrācijas rīcībā esošo riska informāciju par attiecīgo personu. Turklāt konkrētajā gadījumā pirms /pers. B/ veiktajām pārbaudēm 2010.gada 8., 9. un 12.aprīlī muitas amatpersonas no VID Muitas Kriminālpārvaldes Izlūkošanas daļas Informācijas koordinācijas nodaļas saņēma mutisku informāciju, ka 2009.gada 15.decembra Novirzāmās informācijas veidlapā Nr.011256 norādītā informācija vēl joprojām ir aktuāla. Novirzāmās informācijas veidlapa ir spēkā līdz attiecīgā uzdevuma izpildes pabeigšanai.

[9] Administratīvā apgabaltiesa, pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 304.pantu pirmo daļu, lietu izskata rakstveida procesā.

Motīvu daļa

[10] Pārbaudījusi lietas materiālus, Administratīvā apgabaltiesa atzīst, ka pieteicēja apelācijas sūdzība ir nepamatota un ka pieteikums ir noraidāms.

[11] Administratīvā apgabaltiesa saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 307.panta ceturto daļu atzīst, ka pirmās instances tiesas spriedumā ietvertais pamatojums ir pareizs un pilnībā pietiekams, un apgabaltiesa pievienojas pirmās instances tiesas sprieduma motivācijai, izvērstāku argumentu izklāstu nenorādot. Par apelācijas sūdzībā minētajiem argumentiem apgabaltiesa norāda turpmāk minēto.

[12] Muitas likums 9.pants paredz, ka persona muitas uzraudzībā esošās preces uzrāda muitas kontroles punktos un citās muitas iestāžu izsniegtajās atļaujās norādītajās vietās. Muitas iestādes veic muitas uzraudzībā esošo preču kontroli muitas kontroles punktos, robežkontroles punktos un citās pantā norādītajās vietās.

Muitas likuma 15.panta pirmajā daļā noteikts, ka personas apskati kā muitas kontroles izņēmuma formu var izdarīt saskaņā ar muitas iestādes vadītāja vai viņa pilnvarotas amatpersonas rakstveida lēmumu, ja ir pietiekams pamats uzskatīt, ka persona slēpj pie sevis preces, kuru pārvietošana pāri valsts robežai ir aizliegta vai kuras tiek ievestas komerciāliem nolūkiem.

VID 2008.gada 4.augusta kārtības Nr.26 „Muitas fiziskās kontroles kārtība" 3.2.apakšpunkts pieļauj veikt muitas fizisko kontroli, pamatojoties uz saņemto riska informāciju. Atbilstoši kārtības 4.punktam muitas amatpersona veic muitas fizisko kontroli tādā veidā un apjomā, kas ir nepieciešams un pietiekams, lai konstatētu, atklātu un novērstu iespējamu muitas pārkāpumu. Kārtības 5.punktā noteikts, ka muitas fizisko kontroli veic, arī piemērojot personas apskati.

No minētajām normām apgabaltiesa secina, ka muitas iestādēm ar Muitas likumu ir piešķirta rīcības brīvība muitas kontroles veida un apjoma izvēlē, bet personas apskate ir muitas kontroles izņēmuma forma, kuras izvēle iestādei būtu īpaši jāpamato.

[13] No lietas materiāliem ir secināms, ka pamats pieteicēja nosūtīšanai uz muitas fizisko kontroli bija 2009.gada 15.decembra Novirzāmās informācijas veidlapa Nr.011256. Apgabaltiesai nav pamata apšaubīt 2009.gada 15.decembra Novirzāmās informācijas veidlapā Nr.011256 norādīto ziņu pareizību, un saskaņā ar Operatīvās darbības likuma 5.pantu, ja persona uzskata, ka operatīvās darbības subjekts ar savu rīcību ir pārkāpis tās likumīgās tiesības un brīvības, šī persona ir tiesīga iesniegt sūdzību prokuroram, kas, veicis pārbaudi, sniedz atzinumu par operatīvās darbības subjekta amatpersonu rīcības atbilstību likumam, vai arī tā var griezties ar prasību tiesā.

Ņemot vērā 2009.gada 15.decembra Novirzāmās informācijas veidlapā Nr.011256 norādīto informāciju par pieteicēja iespējamo saistītu ar narkotisko vielu glabāšanu, apgabaltiesa atzīst, ka VID pareizi ir izmantojusi ar Muitas likumu piešķirto rīcības brīvību attiecībā uz muitas fiziskās kontroles veikšanu pieteicējam.

Apgabaltiesa konstatē, ka muitas darbinieki 2010.gada 9.aprīlī bija nolēmuši veikt pieteicēja pārbaudi, izmantojot VID dienesta suni. Tomēr pieteicēja sūdzības un viņa vēlāka nogādāšana ārstniecības iestādē liedza izmantot šo kontroles rīku. Muitas darbinieki pieņēma lēmumu veikt personas apskati Ventspils pilsētās slimnīcā, jo atbilstoši 2009.gada 15.decembra Novirzāmās informācijas veidlapai Nr.011256 pieteicējs tika turēts aizdomās par darbībām ar narkotikām un muitas darbiniekiem bija pienākums pārliecināties, ka, atsaucoties uz veselības problēmām, pieteicējs necenšas izvairīties no pārbaudes un slēpt pie sevis preces, kuru pārvietošana pāri valsts robežai ir aizliegta.

Savukārt 2009.gada 12.aprīlī, kad pieteicējs atkārtoti mēģināja šķērsot robežu, tieši VID dienesta suns norādīja uz iespējamu narkotisko vielu klātbūtni un, pamatojoties uz šo apstākli, tika pieņemts lēmums veikt pieteicēja personas apskati.

Līdz ar to apgabaltiesa nekonstatē pieteicēja apelācijas sūdzībā norādītos procesuālos pārkāpumus pieteicēja muitas fiziskās kontroles un personas apskates noteikšanā.

[14] Muitas likuma 15.panta otrajā daļā noteikts, ka personas apskati var izdarīt tam pilnvarota ar apskatāmo personu viena dzimuma muitas amatpersona divu tā paša dzimuma pieaicināto personu (kas nav muitas amatpersonas) klātbūtnē. Apskate izdarāma izolētā telpā, kas atbilst sanitārajām un higiēniskajām prasībām. Personas ķermeņa izmeklēšanu var izdarīt tikai ārstniecības persona.

Apgabaltiesas norāda, ka termini „personas apskate", kuras laikā notiek ķermeņa vizuāla apskate, un „personas ķermeņa izmeklēšana", kuru ir jāveic ārstniecības personai, ir atšķirīgas procesuālās darbības.

Apgabaltiesa no lietas materiāliem, tostarp, personas apskates protokoliem, kuru pareizību apstiprinājis pats pieteicējs un pieaicinātās personas (2010.gada 12.aprīļa protokolu arī pieteicēja advokāts I.Jakušonoks), nekonstatē, ka muitas amatpersonas būtu veikušas procesuālo darbību - personas ķermeņa izmeklēšana.

No lietas materiāliem, tostarp, no pirmās instances tiesas sēdē saņemtajiem paskaidrojumiem un liecinieku liecībām, apgabaltiesa nekonstatē, ka pieteicēja apskate tika izdarīta telpā, kas nebija izolēta vai neatbilstu sanitārajām un higiēniskajām prasībām.

Apgabaltiesa nekonstatē pieteicēja apelācijas sūdzībā norādītos procesuālos pārkāpumus personas apskates norisē.

[15] Attiecībā uz pieteicēja iebildumiem, ka viņa aizturēšanas laiks pārsniedza 3 stundas, apgabaltiesa norāda turpmāk minēto.

Muitas jomu regulējošie normatīvie akti precīzi nenosaka muitas pārbaudes veikšanas maksimālo ilgumu. Pretēji pieteicēja apelācijas sūdzībā norādītajam apgabaltiesa neatzīst, ka Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 252.pantā noteiktie pasākumi administratīvo pārkāpumu lietu lietvedības nodrošināšanā un kodeksa 255.pantā noteiktie administratīvās aizturēšanas termiņi ir attiecināmi uz muitas kontroles pasākumiem, jo kodeksa regulējumam ir atšķirīgs mērķis, kas tieši vērsts uz administratīvā pārkāpuma konstatēšanu. Muitas kontroles mērķis neaprobežojas ar administratīva pārkāpuma konstatēšanu.

Latvijas Republikas Satversmes 94.pants paredz, ka ikvienam ir tiesības uz brīvību un personas neaizskaramību. Nevienam nedrīkst

atņemt vai ierobežot brīvību citādi kā tikai saskaņā ar likumu. Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas 5.pantā noteikts, ka ikvienam ir tiesības uz brīvību un drošību. Nevienam nedrīkst atņemt brīvību, izņemot panta apakšpunktos norādītajos gadījumos un likumā noteiktā kārtībā.

Latvijas Republikas Satversmes 94.pantā un Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas 5.pantā nav noteikts precīzs termiņš, cik ilga personas aizkavēšana saistībā ar procesuālu darbību veikšanu iestādē varētu tikt atzīta par cilvēktiesību pārkāpumu.

Apgabaltiesa uzskata, ka, lai atzītu pieteicēja brīvības ierobežošanu muitas kontroles ietvaros par cilvēktiesību pārkāpumu, ir jākonstatē, ka pieteicējs tika aizkavēts nesaprātīgi ilgi un šajā laikā iestāde nepamatoti vilcinājās ar konkrētu procesuālu darbību izpildi.

No lietas materiāliem ir secināms, ka 2010.gada 8.aprīlī plkst.20.50 muitas darbinieki saņēma informāciju, ka pieteicējam ir jāveic muitas fiziskā kontrole. Pēc pārbaudes uzsākšanas pieteicējs ar patvaļīgām darbībām kavēja muitas amatpersonu pienākumu izpildi. Plkst.22.35 ieradās kinoloģe, bet muitas kontrole tika pārtraukta, jo plkst.22.50 pieteicējs sāka sūdzēties par savu veselību, tika izsaukta ātrā palīdzība, pieteicējs tika nogādāts Ventspils pilsētas slimnīcā. 2010.gada 9.aprīlī plkst.00.47 tika nolemts pārbaudi turpināt, tika veikta personas apskate, un pārbaude pabeigta 02.07.

Izvērtējot 2010.gada 8. – 9.aprīļa muitas kontroles ilgumu un tās ietvaros veiktās procesuālās darbības, apgabaltiesa uzskata, ka muitas amatpersonas nav pieļāvušas pieteicēja cilvēktiesību pārkāpumu, nepamatoti ierobežojot viņa brīvību. Procesuālās darbības muitas iestāde ir veikusi saprātīgā termiņā, bet procesuālo darbību veikšanu ir kavējusi pieteicēja uzvedība un apstāklis, ka pasliktinājās pieteicēja veselības stāvoklis.

No lietas materiāliem ir secināms, ka 2010.gada 12.aprīlī plkst.21.00 muitas darbinieki saņēma informāciju, ka pieteicējam ir jāveic muitas fiziskā kontrole. Plkst.21.50 noformēts darba uzdevums, pieaicināts kinologs. Plkst.23.10 dienesta suns uzrādīja neatļautu vielu klātesamību pieteicēja apģērbā. Tika pieaicinātas personas pieteicēja personas apskatei. Apskate sākta plkst.23.35 un pabeigta 23.57.

Izvērtējot 2010.gada 12.aprīļa muitas kontroles ilgumu un tās ietvaros veiktās procesuālās darbības, apgabaltiesa uzskata, ka muitas iestāde nav pieļāvusi pieteicēja cilvēktiesību pārkāpumu, nepamatoti ierobežojot viņa brīvību. Apgabaltiesas ieskatā, procesuālās darbības muitas iestāde ir veikusi saprātīgā termiņā.

[16] Apgabaltiesa nekonstatē, ka aizturēšanas laikā pieteicējam tika radīts dzīvības un veselības apdraudējums.

No lietas materiāliem secināms, ka pieteicējs sāka sūdzēties par veselības traucējumiem 2010.gada 8.aprīlī plkst.22.50. Medicīniskā palīdzība tika izsaukta 22.56 un tā ieradās 23.04. Pieteicējs norādīja, ka pats izsaucis medicīnisko palīdzību. Liecinieks /pers. K/ pirmās instances tiesas sēdē liecināja, ka pieteicējs teicis, ka viņam paliek slikti un ka viņš pats ir piezvanījis ātrajai palīdzībai, bet muitas darbinieki piezvanīja, lai pārliecinātos, ka ātrā palīdzība ir izsaukta. Līdz ar to apgabaltiesa nekonstatē pieteicēja tiesību pārkāpumu.

Turklāt, ņemot vērā, ka pieteicējs Ventspils pilsētas slimnīcā tika nogādāts pēc plkst.23 2010.gada 8.aprīlī un izrakstīts no slimnīcas un nogādāts atpakaļ muitas punktā 2010.gada 9.aprīlī plkst.02.25, apgabaltiesa secina, ka slimnīcā netika konstatēti būtiski pieteicēja dzīvību un veselību apdraudoši veselības traucējumi.

[17] Apgabaltiesa uzskata, ka pirmās instances tiesas spriedumā pamatoti atzīts, ka muitas amatpersonu rīcībā nav konstatējami procesuāli pārkāpumi. Līdz ar to nav pamata pārbaudīt pieteicēja iebildumus apelācijas sūdzībā par pieteicējam nodarītā kaitējuma esamību.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 307. un 309.pantu, Administratīvā apgabaltiesa

nosprieda:

Noraidīt /pers. B/ pieteikumu par Valsts ieņēmumu dienesta faktiskās rīcības, veicot muitas kontroli, atzīšanu par prettiesisku un atlīdzinājuma noteikšanu.

Spriedumu var pārsūdzēt Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamentā viena mēneša laikā no sprieduma sastādīšanas dienas, iesniedzot kasācijas sūdzību Administratīvajā apgabaltiesā.

Tiesnese referente U.Mihailova

Tiesneses S.Kanenberga

A.Kovaļevska